

Hegyi Zsupsz és Lápi Trotty

2x45 perces szövegfeldolgozó és szövegalkotó óra,
bibliai utalással
(magyar, hittan, természetismeret, kreatív írás)

Miről szól ez
a tanegység?

Az állatok közül soknak beszélő neve van. Ez általában az állat valamelyik tulajdonságát fejezi ki, és gyakran hangzóságával is ábrázol, jellemez. A konkrét állatnevekből kiindulva jutunk el a gyerekekkel odáig, hogy ők maguk is alkossanak egy képzeletbeli állatot, és írják le a természetrajzát próza- vagy versformában.

Áttekintő vázlat

4.1 Állatok nevei	45 perc
4.1a Állatnévadó	15 perc
4.1b Pintyem, pintyem...	15 perc
4.1c Beszélő madárnevek	15 perc
4.2 Zsupszok és Trottyok	45 perc
4.2a A Hegyi Zsupsz	10 perc
4.2b A Lápi Trotty	15 perc
4.2c Képzelt állatok természetrajza	20 perc
(4.2c Rímkereső	20 perc)
Összesen:	2x45 perc

Előkészületek

Szerezzünk be madárhatározókat, madaras könyveket, melyekben lehetőleg van állatnévmutató! Felkészülhetünk további (a versben szereplő) pintyfélék, madárfajok internetes keresésére is.

4. tanegység

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Miklya Zsolt: *Pintyszép-ségverseny*
Keresztesi József: *A Hegyi Zsupsz*
Keresztesi József: *A Lápi Trotty természetrajza*

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

 Szöveggyűjtemény

 Internet, projektor, hangfal

Madárhatározók, madaras könyvek

 Füzet, íróeszköz
Írólap, rajzeszköz

JEGYZETEIM

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A gyerekek fedezzék fel az állatok „beszélő” neveit, és maguk is alkossanak hasonlókat!

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Beszélgetés az állatok neveiről
Bibliai párhuzam megismerése
Állatnévadó és névértelmező játék
Interaktív multimédiás feladatok
Vers olvasása, értelmezése
Madarak és madárnevek megismerése, összehasonlítása
Képzletjáték madárnevekkel
Közös mese: szóbeli szövegalkotás

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Madárhatározók, madaras könyvek

FELADATOK LEÍRÁSA

4.1 Állatok nevei

4.1a Állatnévadó

- Neked van-e valamilyen állatod? Mi a neve? Miért pont ezt a nevet adtad neki?
- Mit gondoltok, miért pont úgy hívják az állatokat, ahogyan nevezzük őket? Miért kutya a kutya, cica a cica?
- És persze kutyából, cicából is hány fajta van, és azoknak mennyi neve? Milyen kutyafajtákat, cicafajtákat ismertek?

A Biblia tanúsága szerint Ádám, az első ember nevezte el az állatokat. Vagyis az állatok neve emberi eredetű:

Formált tehát az Úristen a földből mindenféle mezei állatot, mindenféle égi madarat, és odavitte az emberhez, hogy lássa, minek nevezi; mert minden élőlénynek az a neve, aminek az ember elnevezi.

1Mózes 2,19

Ha rátok bízta volna Isten ezt a feladatot, milyen nevet adtatok volna a táblára vetített állatoknak? (Új állatnevek című tankocka a Reftantáron)

Az állatok eredeti neve: kaméleon, tapír, manul, hörcsög, imádkozó sáska, medveállatka, pandahangya, papucscsőrű madár, narvál

4.1b Pintyem, pintyem...

A pedagógus olvassa fel **Miklya Zsolt: Pintyszépségverseny** című versét kellő dinamikával! Hányféle pintynevet hallotok? Meg tudjátok számolni? (11 név szerepel. Akinek sikerül megszámolni, külön jutalmat érdemel.)

Olvassák el a gyerekek is a verset, és húzzák alá a pintyfélék neveit!

(Teljes nevükkel: zebra-pinty, havasi pinty, fenyőpinty, erdei pinty, zsezse, zöldike, meggyvágó, kenderike, tengelic, keresztcsőrű, csicsörke)

Valamennyien a pintyfélék családjába tartoznak, a pinty tehát a „családnevük”. A teljes név a fajnevet, a pintyfajtát jelenti.

A fajnév sokszor beszédes, és olyan tulajdonságot jelez, ami alapján fel lehet ismerni a madarat.

Hat pintyfajt „indítunk” a *Pintyszépségverseny* című tankockánk szépségversenyén, olyanokat, amiknek a neve is árulkodó, mert van benne valami, ami a madár tulajdonságára utal. Először próbálják meg párosítani a gyerekek a neveket a madarakkal, majd a véleményük (esetleg szavazataik) alapján rendezzük szépség szerinti rangsorba őket!

JEGYZETEIM

A vers is „eredményt hirdet” a második versszakban. Mit tudunk meg ebből, mi a végeredmény? Ki ért vele egyet, ki nem? Indoklással mondják el a gyerekek a véleményüket, vitát is rendezhetünk!

Vedd figyelembe!

Honnan ismerős a nyitó mondat: „Pintyem, pintyem, mondd meg nékem, ki a legszebb a vidéken?” A kérdést a gyerekeknek is feltehetjük.

Hófehérke meséjében a gonosz mostoha kérdezi bűvös tükrétől: „Tükröm-tükröm, mondd meg nékem, ki a legszebb a vidéken?”

A szépségverseny győztese a vers szerint maga a vidék, ami megszépül a pintyektől.

4.1c Beszélő madárnevek

Megkereshetjük az interneten a versben szereplő többi pintyfaj képét is.

Keressünk madárhatározóban, madaras könyvben további madárneveket, amelyek beszédesek, elárulnak valamit a madárról!

Például milyen lehet a neve alapján a csuszka, ökörszem, kárókatona, pász-tormadár, barázdabillegető, süvöltő, rozsdás csuk, nyaktekercs, szalakóta, lap-pantyú, őszapó, barátka poszáta, túskebujkáló stb.?

Találjatok ki mesei tulajdonságokat is a nevek alapján! Milyen karakterűnek képzelitek a madarat egy állatmesében vagy egy versben?

Alkossatok mesét közösen, amiben a megismert madarak közül szerepelnek páran! (Például: Miről beszélget Süvöltő, a Rozsdás Csuk és Őszapó egy őszi reggelen?)

15
perc

4.2 Zsupszok és Trottyok

45
perc

4.2a A Hegyi Zsupsz

A gyerekek olvassák el magukban **Keresztesi József: A Hegyi Zsupsz** című versét, majd jelenítsék meg mozgással a címadó lényt:

Képzeljétek el, hogy ti vagytok a Hegyi Zsupsz!

Lent ültök a völgyben.

Felnéztek a hegy tetejére. De szép!

Eszetekbe jut, hogy fel kéne menni oda? De hogyan?

Lassan feltápászkodtok.

Tesztek egy lépést. Kettőt. Talán hármat is.

De hirtelen visszacsúsztok a lejtőn, és fenékre ültök...

Stb.

Mit gondoltok, milyen lehet a Kőszáli Puff? Játsszuk el az ő mozgását is!

10
perc

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A képzelet fejlesztése, átjárás a képzelet és valóság, nyelvjáték és referenciális (valóságnak megfelelő) nyelv között.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Mímes-mozgásos játékok
Versek olvasása, értelmezése
Fantáziajátékok
Kreatív írás: képzelt állat leírása
(Rímkeresés, rímkotás)

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Írólap, rajzeszköz

JEGYZETEIM

4.2b A Lápi Trotty

Olvassuk el **Keresztesi József: A Lápi Trotty természetrajza** című versét!

- Mit tudunk meg a versből a Lápi Trottyról?
 - Hol él?
 - Mikor élénkül meg?
 - Mi a fő ellensége?
 - Mi a népi elnevezése?
 - Mit eszik?
 - Miért jó házi kedvencnek?
 - Milyen hangot hallat? Alkossunk trottykórust, utánozzuk a Lápi Trotty hangját!
 - Mire kell vele vigyázni? Mit érdemes elkerülni?
 - Milyen valós állatra hasonlít?

- A versekben található előnevek (Hegyi, Kőszáli, Lápi, Mocsári) mire utaltak legtöbbször?
- Milyen fantáziaállat-neveket alkotnál a következő előnevekkel? (Villámgyors névasszociációs játék: ami hirtelen az eszükbe jut, már mondhatják is a gyerekek. Nem baj, ha bekiabálnak.)

Szirti

Havasi

Házi

Mezei

Kerti

Erdei

Parti

Vetési

Széki

Leveli

Homoki

Folyami

4.2c. Képzelt állatok természetrajza

Találj ki te is egy képzeletbeli állatot, adj neki fantázianevet, és írd le a természetrajzát! Írhatsz prózaszöveget, de ha megtetszettek a rímjátékok, írhatod rímes-ritmikus formában is.

Ha jut rá időd, rajzold le magát az állatot is!

Vedd figyelembe!

A gyerekek kedvelik ezt a témát, és előfordulhat, hogy belelendülnek a beszélgetésbe. Nem baj! A képzeletbeli állat természetrajza lehet, szorgalmi vagy házi feladat, esetleg közös, de szabadon választható délutáni tevékenység is.

Variáció

A vizsgált versek nyelvi leleményei, szójátékai is megérnek egy feladatsort, amivel kiegészíthetjük és bővíthetjük az órát. A képzeletbeli állat természetrajza ebben az esetben is szorgalmi vagy házi feladat lehet.

Rímkereső

20
perc

Keress meg a verssorok végén, és húzd alá azokat a szavakat, amelyek egybecsengenek, rímelnek a Lápi Trotty névvel!

Hány különböző sorvéget találtál? (Hatot: úgy-ahogy / vízbepotty / trottykurutty / hörghurutty / egyre fogy / ...száju Klotty)

A talált rím��avak többségére mi jellemző? Milyen szavak ezek? – Hangutánzó, mert valamilyen hangot utánóznak, a hangzásuk az adott hangra emlékeztet. A trottykurutty a békák hangjára emlékeztet, akik úgy zenélnek: kutykurutty. De még a béka név helyett is szoktuk mondani, hogy kutykurutty.

Hasonló módon a fürj sajátos, ritmikus hangjára azt mondjuk, hogy pitypalattyol, és magát a fürjet is nevezik úgy, hogy pitypalatty. „Szól a pitypalatty.”

Vizsgáld meg a többi sorvéget is! Milyen szabályszerűséget veszel észre? (páros rímek)

Melyik rímpár tetszik legjobban? Miért?

Alkossunk hangutánzó vagy szójátékos rímpárokat! Kinek van ötlete? (Szóbeli és írásbeli feladat is lehet, de viszonylag gyors, villámszerű legyen!)

